

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020 623 05 66

info@lezen.nl
lezen.nl
KvK 41208274

datum

13 maart 2025

betreft

Aandachtspunten voor commissiedebat Leermiddelen in het funderend onderwijs

Geachte ...,

In aanloop naar het commissiedebat Leermiddelen in het funderend onderwijs op 3 april a.s. vraagt Stichting Lezen graag uw aandacht voor enkele punten die van essentieel belang zijn voor effectief leesonderwijs met betrekking tot (digitale) leermiddelen.

In de voorliggende brief van de staatssecretaris worden enkele belangrijke aandachtspunten op het gebied van leesbevordering aangegeven, zoals de rol van digitalisering in het funderend onderwijs, de toegankelijkheid van leermiddelen, de ondersteuning van de docenten en de samenwerking met bibliotheken. Stichting Lezen richt zich op leesbevordering bij kinderen tot 20 jaar, waarbij vooral papieren leermiddelen van belang zijn. Digitale leermiddelen worden slechts onder bepaalde voorwaarden gebruikt.

Voor- en nadelen van digitale leermiddelen

De discussie over de inzet van digitale en papieren leermiddelen vraagt om een genuanceerde benadering. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat geconcentreerd, diep lezen – een vaardigheid die bij Nederlandse kinderen en jongeren achteruitgaat – effectiever is wanneer dit op papier gebeurt. Dit is een van de redenen waarom in landen als Zweden is besloten om uitsluitend papieren leermiddelen te gebruiken in het funderend onderwijs en waarom in Nederland wordt gekozen voor het weren van mobiele telefoons in de klas. Het papieren boek is een bewezen effectief leermiddel. Indien digitaal lezen bij wijze van uitzondering wordt ingezet, blijkt de e-reader beter geschikt voor geconcentreerd en diep lezen dan de tablet, smartphone en laptop. Voor specifieke lezersgroepen bieden digitale leermiddelen wel voordelen. Kinderen met dyslexie profiteren van digitale boeken die voorleesopties bieden, waardoor zij zowel kunnen luisteren als lezen.

Behoud leermiddelen op papier

Zoals de staatssecretaris in haar brief aangeeft, is er vooralsnog te weinig kennis beschikbaar over welke leermiddelen in welke situatie het beste werken, in welke omstandigheden, voor welke leerlingen. Wij pleiten er daarom voor dat bij de keuze van leermiddelen in het geval van geconcentreerd en diep lezen, eerder voor papieren leermiddelen wordt gekozen. Zodat we kunnen voorkomen dat er nog meer kinderen met slechte leesvaardigheid het onderwijs verlaten.

Belang van (literaire) kinder- en jeugdfictie

Uit onderzoek naar effectief leesonderwijs blijkt dat (literaire) kinder- en jeugdfictie een cruciaal leermiddel is. Sommige wetenschappers pleiten er zelfs voor om voornamelijk literaire fictie in te zetten ter bevordering van leesvaardigheid en leesmotivatie. Dit kan onder andere door lezen te verbinden aan thema's uit de zaakvakken. Leerlingen lezen dan, naast andere boeken en rijke

vervolg

Aandachtspunten voor commissiedebat Leermiddelen in het funderend onderwijs

teksten, (literaire) kinder- en jeugdfictie over deze thema's. Hierdoor vergroten zij hun woordenschat, kennis en wereldinzicht.

Bibliotheek of mediatheek

Daarom vragen wij om een inspanning vanuit de overheid om papieren boeken toegankelijk te houden, bijvoorbeeld door scholen te verplichten een fysieke bibliotheek of mediatheek te huisvesten. Stichting Lezen maakt zich sterk voor een wettelijke basis onder de Bibliotheek op school. Vergelijkbaar met bijvoorbeeld Portugese wetgeving waar wettelijk geregeld is dat iedere school een schoolbibliotheek heeft en zorgt dat op iedere school een zogenaamde teacher-librarian werkzaam is voor circa 30 uur per week per school.

Definitieve conceptkerndoelen

De definitieve conceptkerndoelen worden zowel binnen het onderwijs als in het bredere onderwijs gerelateerde veld gezien als een belangrijke stap vooruit. Stichting Lezen adviseerde in het proces dat tot deze nieuwe voorstellen leidde en ziet hierin een sterke basis om de leesvaardigheid en leesmotivatie van kinderen en jongeren de komende jaren te versterken.

Scholen ontwikkelen eigen visie op leesonderwijs

Zoals de SLO aangeeft, is het essentieel dat scholen allereerst zelf aan de slag gaan met deze doelen en hun onderwijs daarop baseren. Leermethodes van educatieve uitgeverijen zijn vaak een vertaling van deze doelen, maar wij pleiten ervoor dat scholen gestimuleerd worden om eerst zelf een visie op leesonderwijs te ontwikkelen en eigen leermiddelen te creëren. Dit zorgt ervoor dat scholen actief nadenken over hun onderwijsaanpak en vergroot de regie en zeggenschap van leraren en lerarenteams over het onderwijs dat zij geven.

Wij hopen dat u het belang van wetenschappelijke inzichten over leermiddelen en effectief leesonderwijs onderschrijft en onze inzichten meeneemt in uw commissiedebat op 3 april. Wij gaan graag met u in gesprek voor een verdere toelichting op deze brief.

Met vriendelijke groet,

Tamar van Gelder

Directeur-bestuurder Stichting Lezen